

לפני 25 שנה

המוסיקה. כותרת, "מות אורב בנות" הביאו כתבי השבועון את אימורעותו של הישראלי לסכנות הממונות במקורות השמל גלויים בכיתו. במדור, "תיאטרון" סוקרה הצגת הבכורה של המחזה "בדלתיים פגורות" מאת ז'אן פול סארטר, בתיאטרון, "זירה" כבי- כורו של מיכאל אלמו. בשער האחורי של הגיליון הובאו שש תמונות מתוך האופרטה, "הלנה היפה" מאת ז'ק אופנבך שהוצגה בעברית.

בשער הגיליון: יהודית כר-אמוץ ואדי לנו, ממשלתפי ההצגה, "הלנה היפה" שהוצגה על-ידי התיאטרון המוסיקאלי.

מיתקפת צרצרים על תל-אביב * מה עושה סטאלין בשעות

הפנאי שלו? * לוי-יצחק הירושלמי מציג הקמת "בית-לורדים"

העם

ליל מנוחה

אם להאמין לסופר הארץ, סובלת תל-אביב מצרה חדשה שאינה מניחה לאזרחיה לישון שנת ישרים. מיליוני צרצרים מתעור-פפים בחלל העיר (או בדימיון הסופר) בלילות, מקימים בחיכוך כנפיהם, שאון מחריש אוזניים. מוזיין מפלגות חלובות פיג'מות יצא צבא האזרחים להכות באויב ולהיאבק על שנתו.

אולם הצרצרים לא היו היחידים שהדירו שינה מעיני האזרח המודאג. לא פחות הדאיגו אותו המועצות שפוצצו לפתע בי-אלף מקומות שונים, כאילו עומדת המ-שלה להחרים 40% מכספי האזרח. היו רק כמה הסברים למבול פתאומי זה של שמועות אחדות: (א) הן נכונות, (ב) הן הופצו על ידי ממשלת שוק-השחור, כדי להגיע את האזרחים לבזבז מיד את כספי המזומן, ולהעלות בכך את מחירי הוהב שירד פלאים בחצי השנה האחרון וגרם הפסדים עצומים למחזיקיו.

לשאר האזרחים, שאין להם כסף בבנק או זהב בארון, ואשר גם מכת הצרצרים המסורתיים פסחה עליהם, היה מיבחר גדול נוסף של דאגות. לפי הטעם והנטייה האי-שית: מבול האסונות בכל רחבי הארץ, התפלות העולים החדשים על המישרה ליד חדרה והפגנות עולים בכל רחבי המ-דינה, הריב הפנימי בשתי מפלגות חשובות (מפ"ם והפועל המזרחי) והיעדרה של ממ-שלה בעלת רוב.

אם כלי-אמת ישן האזרח שינה מתוקה (ומרבית האזרחים מתמידים בכך כנראה), יש לזקוף את הדבר לחוק עצביו.

מפלגות

הקיסר והאביפיוז

בשילהי ימי הביניים פרץ מאבק איתנים בין הקיסר הגרמני והאפיפיור הרומי. הר-אפיפיור, נציגו האישי של המשולש הר-אלוהי (האב, הבן ורוח הקודש) על-ידי-אד-מות, דרש לעצמו את הזכות לשלוט גם במלכים. הקיסר סבר אחרת: לדעתו היה צורך להפריד בין קודש לחול, בין עיסקי הגוף ועיסקי הנשמה. תוצאות המאבק שיי-כות להיסטוריה, ונתקבלו כחוק בליעבור כמעט בכל מדינות העולם: הפרדה מוח-לטת בין המדינה לכנסייה.

כשנוסדה התנועה הציונית ונגישה לה-קים מדינה משלה, לא יכלה ליהנות מפרי המאבק של הוולת. היה עליה ללחום שוב בקרב בין שמיים לארץ. אלא שבהיעדר מלך ואפיפיור לבש הקרב צורה פרוזאית יותר, והפך מאבק בין מפלגות.

לא היה זה קרב מלאכותי. מצד אחד התגבש בארץ ציבור גדל והולך שראה בדת לכל היותר משאו ששמר על קיום העם בפזורה, והפך מיותר עם הקמת המ-דינה. נגד מחנה זה התייצב הציבור הדתי, שניזון בעיקר מן הפזורה וסבר שאין בכלל טעם במדינה יהודית אם איננה מש-משת להאדרת הדת היהודית.

ניצחון הכופרים וכסף דתי. המ-א-בק התנולל כמעט בכל שטח ושטח, והוכיח כי מפרידה תהום בין אדם מאמין השומר על עשרות מצוות, לבין הכופר. המאבק בתחום זה מוביל ממנוחת השבת, דרך חינוך הילדים ועד למחנות-הצבא. היה

ברור כי תמיד היתה קיימת סכנה חמורה שתפרוץ מילחמה גלויה בין שתי התפי-סות. מילחמה שהיתה מסתיימת בלי ספק בניצחון הכופרים — ובניחוק זרם הכסף מן היהודים הדתיים בחוץ-לארץ אל המ-דינה הכופרת.

אם לא פרצה מילחמת-הדתות עד היום והושגה פשרה כלשהי, מגינה התודה לת-נועה המגלמת בעצמה את הפשרה: תנועת הפועל המזרחי. היא פרשה מתנועת האם (המזרחי) מתוך ידיעה שאין להביא את הדת אל היישוב אם הדתיים עצמם מס-תגרים בבית-המדרש. היא השתדלה לצאת אל היישוב.

תוך כדי כך הפך הפועל המזרחי תנועה מרכזית במדינה, בעל שמונה נציגים בכנ-סת ויותר מ-40,000 חברים, ממשלוקים ב-60 נקודות התיישבות. שום ממשלה לא היתכן ללא השתתפות חבריה (אלא-אם-כן יכניס כן-גוריון לקואליציה את מפ"ם או את הציונים הכלליים). אם אומנם לא הצליח הפועל המזרחי להפוך את המדינה לדתית, הרי הוא מתגאה — ובצדק — שהצליח בכל זאת למנוע את מעשי-הכפירה האיר-מים ביותר, כגון קבלת חוקה בלתי-דתית, והכניס את הנוהג הדתי לכל מוסדות הממ-שלה, כולל צבא ההגנה לישראל.

כובע מול כובע. אולם הפועל המז-רחי סובל ממחלה פנימית המאפילה על ההגנה מן ההישגים. מילחמת הסיעות הר-מתרוצצות בקיבתו גרועה מכל מילחמה דומה במדינה. להוציא את המאבק בתוך

המחלה באה עם הגידול, במרוצת הזמן הצטרפו לתנועה יסודות בורגניים וועיר-בורגניים, חנוונים ויצרנים, שטישטשו את האופי הפועלי של הפועל המזרחי. הר-סיסמה תורה ועבודה התחלקה לשניים, כי-שסיעת השמאל (למיפנה) שמה את הדגש על העבודה ואילו סיעת-הימין, בעלת הר-

תחליף שנמשך משך 25 שנה בירורש-תה של הפועל המזרחי — המיפלה לנ-יתת לאומית (מפ"ם) והוביל אותה לנ-קיסת עמדות ימניות-לאומיות קיצוניות. רוב, מעדיפה את התורה. שתי הסיעות

מאשימות זו את זו בכל הפשעים והחט-אים האפשריים. החל מרדיפה אחר כיסאות בממשלה וכלה בהברחות השוק-השחור. השבוע נפרש צעיף אהבת-רעים על כל ההשמצות ההדדיות, ונתכנסו בני כל הר-סיעות כדי לשוחח בסיגנון פרלמנטרי, המאורע: הוועידה הארצית ה"א של הפו-על המזרחי. באולם הישיבות ברחוב ריינס בתל-אביב, ובקפה בוסתן הסמוך ניראו בצוותא כובעי מיגיבעת (המסמלים את הר-אגף הימני) וכובעי מצחייה (המסמלים את בני הקיבוצים).

אך חשובים יותר היו חובשי הכיפות התימניות ושאר כיסויי-הראש המזרחיים. כי המקור העיקרי לגיוס כוחות מילואים לתנועת הפועל המזרחי אינו הנוער הר-ישראלי, אלא מחנה העולים החדשים ש-גודלו בהווי דתי בחוץ-לארץ, ונדהמו למ-צוא בארץ ציבור גויי.

היסטוריה

בניין על הסלעים

היום, הדבר כמעט שלא-ייאמן. אבל תל-אביב היתה לפני לא יותר מעשרים שנה עיר קטנה, נחמדה ותמימה מאד. וכאשר רצו להביע בצירור או בתמונה נור-שא סימלם אותה היו לרוב בוחרים בבניין מזור וירקרק, שנמשך על עמודים גבוהים הבנויים על גבי סלע שעל חוף הים, בקצהו המערבי של רחוב אלנבי. מעין גשר הוביל מן הרחוב אל הבניין שהיה קרוי "הקאזינו".

למרות השם לא היה זה קאזינו אמיתי. לא שיתקו בו בקלפים או בגלגל-מזלות; נהגו ללגום בו את התה של שבת אחר-הצהריים, כשתימורת-מיתרים ועירה מר-עימה את בילויים של האנרחים. היה זה יום שחור, בייחוד לילדי תל-אביב שהתרגלו למקום ואהבו לצוד סרט-נים בין עמודיו, כאשר יום אחד החלו הורסים את הבית-הירוק. היה זה חלק

וררה גרר (במרכז) מלכת המים 1952 וסגניתיה החלק השני והעיקרי

"העולם הזה" 783 תאריך: 30.10.52

מהתוכנית לשיפור שפתי-הים, תוכנית ש-כללה בין השאר גם את הכחדת בניין המרחצאות החמים והקרים, גם הן נקודות נוף מפורסמות. במקום הבניינים הצנועים נמתחה טיילת ארוכה וניבנו בנייני פאר. הים הודחם.

עכשיו חזר הקאזינו התל-אביבי לחד-שות: קבוצת בעלי-הון הגישה בקשה ל-מישרד המיסחר והתעשייה, שירשה לה ל-הקים מחדש את בניין הקאזינו בתוך ימה של תל-אביב. ידיעה זו תזכיר נשכחות לרבים, ומשמח מעטים. הסיבה: הפעם יהיה זה קאזינו ראוי לשמו — ומישחקי-הגורל יהיו בו חוקיים, ומטרתו לשרת תיירים עמוסי דולרים, ולסחוט מהם מטבע זר לקופת המדינה.

בעוד שכלכלנים רבים ראו בהפיכת ישר-ראל למונטה-קארלו מיוזמית רעיון חיובי, עיקם שרר-החינוך והתרבות את חוסמו, ו-פסק שהדבר יביא לשחיתות. הגיב על כך עיתונאי אחד: "לפחות תהיה זו שחיי-תות גלויה, ללא שמך של צביעות."

מכתבים

המישפט על הנוער

בקשר למישפט על הנוער ברצוני להר-עיר: הירושה שלנו בשטח החינוך לאיר-רחות איננה מצטיינת במאור רב. מרבית ימינו, ומרבית חיי אומנתנו, חונכנו לעבור על החוק מאחר שהחוק היה חוק זר. חוק עויין, ואותן פעולות שאנו מרימים על נס, כמו "ההעפלה" ו"ההגנה" היו בשעתן "עביר-רה על החוק". ועתה, כשאנו בונים את מדינתנו ומחוללים מהפכה כבירה, עדיין יש כוחות הבולמים התפתחות זו, ותופעות של חוסר חוש ציבורי הן כשרואים בשוטר — אדם עויין ולא מגן.

יגאל דוסין, חיפה

אנשים

עיתון שווייצרי-מציור שפירסם את זיכרונותיו של כן-אחיו של יוסף ואסירי-נוביץ דיוגאשווילי, המכונה סטאלין, גילה כמה פרטים מלבבים על חייו של האיש רבי-הכוח ביותר בעולם: בשעות הפנאי שלו ווסק סטאלין במלאכת סנדל-רות בבית-מלאכה קטן שהקים לעצמו ליד הדאצ'ה (מעון קיץ) שלו בקירבת מוסקבה. עיסוק זה ממריץ את מלאכת המחשבה שלו, ואת סיסמתו המפורסמת, "סוציאליזם בארץ אחת" המציא שעה שעסק בו. באור-פת בית יש לו גם חדר-חושך, שבו הוא מפת את תצלומיו ככל צלם-חובב אחר.

• לוסין, ממשש כיום כאחד מבכירי הטלוויזיה הישראלית. • כיום יצחק לוי הירושלמי, חבר מערכת מעריב.